

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Кобзар Оксани Миколаївни**
**«Синдром деперсоналізації-дереалізації в молодому віці: диференційна
діагностика та терапія»,**

подану до разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.613.284 утвореної
**Національним університетом охорони здоров'я України імені П. Л.
Шупика** та затвердженої на засіданні вченої ради (протокол № 5 від
15.04.2026) з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту
дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона
здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина» (наукова спеціальність - 14.01.16
«Психіатрія»)

Науковий керівник: професор та завідувач кафедри психіатрії, психотерапії
та медико-психологічних дисциплін Національного університету охорони
здоров'я України імені П. Л. Шупика, д.мед.н., професор
Пилягіна Галина Яківна

Деперсоналізаційно-дереалізаційний синдром (ДДС) є одним із найбільш складних та недостатньо досліджених психопатологічних синдромів сучасної психіатрії. Незважаючи на значну поширеність деперсоналізаційно-дереалізаційної симптоматики, її трансдіагностичний характер та виражений вплив на рівень психічної дезадаптації пацієнтів, питання своєчасного клінічного виявлення, диференційної діагностики та терапії ДДС залишаються недостатньо вирішеними.

Особливої актуальності проблема ДДС набуває у молодому віці, коли деперсоналізаційно-дереалізаційна симптоматика часто поєднується з тривожними, депресивними, особистісними та іншими психічними розладами, суттєво ускладнюючи клінічну оцінку стану пацієнтів. Водночас у клінічній практиці ДДС нерідко залишається недостатньо розпізнаним або розглядається виключно як вторинний симптомокомплекс. Саме тому

дисертаційна робота Кобзар О.М., присвячена дослідженню клініко-патогенетичних особливостей ДДС, його типологічної структури та підходів до диференційованої терапії, є актуальною та своєчасною.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідницької роботи кафедри психіатрії, психотерапії та медико-психологічних дисциплін Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика на тему: «Оптимізація діагностики соціальної дезадаптації у хворих з хронічними психічними розладами» (№ державної реєстрації 01190100093) та є її фрагментом.

У дисертаційній роботі вперше проведено комплексне клініко-психопатологічне дослідження деперсоналізаційно-дереалізаційного синдрому у молодому віці з урахуванням його клінічної гетерогенності та трансдіагностичності. Авторкою досліджено типи ізолюваності та інтеграції ДДС у структуру інших психічних розладів із виокремленням ізолюваного, коморбідного та структурно інтегрованого типів.

Наукову новизну роботи становить встановлення різних клініко-патогенетичних профілів ДДС - високодисоціативного та низькодисоціативного, які відрізняються рівнем дисоціативного навантаження, вираженістю тривожної симптоматики та особливостями клінічної інтеграції ДДС у структуру психічних розладів. Авторкою науково обґрунтовано доцільність переходу від симптом-орієнтованого до типологічно-орієнтованого підходу у веденні пацієнтів із ДДС.

Важливе науково-практичне значення має проведений множинний регресійний аналіз, за допомогою якого було визначено ключові предиктори вираженості ДДС, а саме прояви дисоціативної амнезії та рівень суб'єктивного переживання тривоги. Отримані результати стали підґрунтям для обґрунтування фокус-мішеней терапії та розробки моделі типологічно-орієнтованих психотерапевтичних інтервенцій.

Практичне значення роботи полягає у розробці типологічно-орієнтованої клінічної моделі ведення пацієнтів із ДДС, що включає

дворівневий підхід діагностики, який складається з етапів первинного скринінгу та клінічної верифікації типів ДДС, а також моделі комплексної типологічно-орієнтованої терапії пацієнтів молодого віку.

Авторкою також було розроблено алгоритм-диференційованої клінічної діагностично-терапевтичної маршрутизації пацієнтів із ДДС, у межах якого обґрунтовано важливість визначення типів ДДС та вибору терапевтичних мішеней.

Наукові положення дисертації були впроваджені у навчальний процес кафедри загальної, дитячої, судової психіатрії і наркології НУОЗ України імені П. Л. Шупика, кафедри психіатрії, психотерапії та медико-психологічних дисциплін НУОЗ України імені П. Л. Шупика, а також у педагогічний процес кафедри психіатрії, психотерапії та медичної психології Запорізького державного медико-фармацевтичного університету. Впровадження стосувалося підходів до клінічної інтерпретації деперсоналізаційно-дереалізаційного синдрому у молодому віці, особливостей його клінічної динаміки, а також використання психотерапевтичних інтервенцій і персоналізованих підходів до ведення пацієнтів із деперсоналізаційно-дереалізаційною симптоматикою.

Практичні розробки дисертаційної роботи впроваджені у лікувально-діагностичну та лікувально-профілактичну діяльність КНП КОР «Київський обласний центр ментального здоров'я», центру ментального (психічного) здоров'я ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», відділення дитячої психіатрії ДУ «ІЮЗДП НАМНУ», а також КНП «Обласний клінічний заклад психоневрологічної допомоги та соціально значущих хвороб» Запорізької обласної ради. Отримані результати використовуються для покращення розпізнавання деперсоналізаційно-дереалізаційного синдрому, прогнозованого клінічного перебігу, підвищення обґрунтованості вибору терапевтичної тактики та індивідуалізації лікувальних підходів у пацієнтів молодого віку.

Дизайн дослідження є логічно побудованим та відповідає поставленим меті й завданням. Дослідження проводилося у 2020-2025 роках на базі кафедри психіатрії, психотерапії та медико-психологічних дисциплін НУОЗ України імені П. Л. Шупика та клінічній базі КНП «ПСИХІАТРІЯ». У дослідженні взяли участь 75 пацієнтів віком від 18 до 44 років із встановленим ДДС.

У роботі використано сучасні клініко-психопатологічні, психометричні та статистичні методи дослідження. Авторкою застосовано Кембріджський опитувальник деперсоналізації, шкалу дисоціації DES-II, шкалу тривоги Гамільтона, шкалу депресії Бека та інші валідизовані психометричні методики.

Матеріали дисертаційної роботи були представлені та обговорені на науково-практичних конференціях. Основні результати дослідження висвітлено у 4 наукових працях, з яких 3 - у фахових наукових виданнях України.

Авторкою самостійно проведено аналіз наукової літератури, сформовано дизайн дослідження, здійснено клінічне обстеження пацієнтів, психометричний та статистичний аналіз результатів дослідження, а також написано всі розділи дисертаційної роботи.

Принципових зауважень до дисертаційної роботи немає. Водночас у межах наукової дискусії доцільно обговорити наступні питання:

1. Якою мірою, на думку авторки, високодисоціативний та низькодисоціативний профілі можуть розглядатися як відносно стабільні клінічні варіанти перебігу деперсоналізаційно-дереалізаційного синдрому?

2. Чи можлива, на думку авторки, подальша стандартизація типологічно-орієнтованої моделі терапії та клінічної маршрутизації пацієнтів із ДДС для її ширшого впровадження у клінічну практику?

Поставлені питання мають переважно дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

При аналізі дисертаційної роботи та наукових публікацій здобувачки ознак порушення принципів академічної доброчесності не виявлено.

Принципових зауважень до дисертаційної роботи немає. Водночас у межах наукової дискусії доцільно обговорити наступні питання:

1. Якою мірою, на думку авторки, високодисоціативний та низькодисоціативний профілі можуть розглядатися як відносно стабільні клінічні варіанти перебігу деперсоналізаційно-дереалізаційного синдрому?

2. Чи можлива, на думку авторки, подальша стандартизація типологічно-орієнтованої моделі терапії та клінічної маршрутизації пацієнтів із ДДС для її ширшого впровадження у клінічну практику?

Поставлені питання мають переважно дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

При аналізі дисертаційної роботи та наукових публікацій здобувачки ознак порушення принципів академічної доброчесності не виявлено. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, а використання наукових положень, ідей та результатів інших авторів супроводжується відповідними посиланнями.

Дисертація характеризується достатнім рівнем наукової новизни, теоретичним та практичним значенням, належним методичним рівнем виконання, обґрунтованістю наукових положень і висновків, а також відповідністю принципам академічної доброчесності.

За актуальністю теми, обсягом проведеного дослідження, рівнем теоретичного узагальнення, практичною значущістю та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Рецензент:

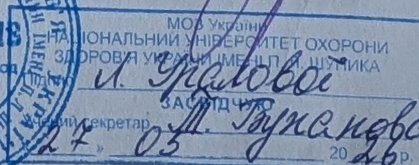
доцент кафедри психіатрії, психотерапії

та медико-психологічних дисциплін

Національного університету охорони

здоров'я України імені П. Л. Шупика

к.мед.н., доцент

Людмила УРАЛОВА